

Ilgospējas sociālā dimensija un sociālā inovācija

Baiba Bela (LU SZF, SPPI)

VALSTS PĒTĪJUMU PROGRAMMAS

“INOVĀCIJA UN ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA: LATVIJAS PĒCKRĪZES PROCESI GLOBĀLĀ KONTEKSTĀ”

NOSLĒGUMA KONFERENCE

Valsts pētījumu programma 2014 - 2017

SUSTINNO

PĒTĪJUMA MĒRĶI

- ❑ Padziļināti analizēt Latvijas pēckrīzes sociālās problēmas, to pārvarēšanas iespējas un ietekmi uz ilgtspējīgu sociālo un reģionālo attīstību:
  - ❑ īpašu uzmanību pievēršot sociālo inovāciju ieguldījumam iedzīvotāju drošumspējas sekmēšanā un kopienu dzīvotspējā;
  - ❑ padziļināti izpētīt nabadzības, sociālās atstumtības un nevienlīdzības risku samazinājuma iespējas;
  - ❑ analizēt tiesiskā ietvara noteiktos pienākumus ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai un pārvaldes sistēmas spēju efektīvi risināt sociālās problēmas.

DATI UN METODEDES

- ❑ Jauktu metožu pētījums
- ❑ Reprezentatīva Latvijas iedzīvotāju aptauja (n = 2007)
- ❑ 25 dzīvesstāsta intervijas ar nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautiem cilvēkiem
- ❑ Statistikas datu analīze, sekundāro datu analīze, dokumentu analīze, kā arī veiktas intervijas un aptaujas atbilstīgi savai tēmai.

STIPRĀ PUSE – KONSTITUCIONĀLĀ DIMENSIJA

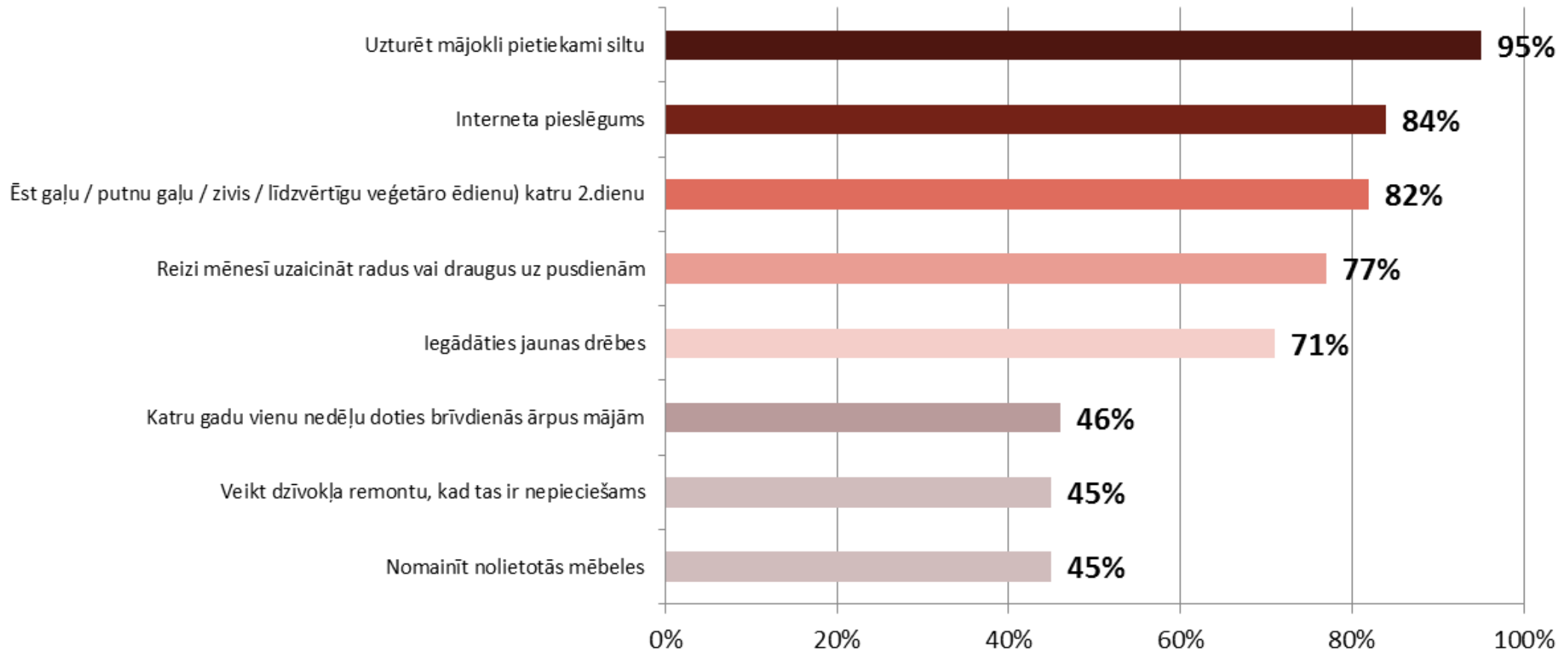
- Ilgtspējīgas attīstības princips uzskatāms par Latvijas Republikas konstitucionālās iekārtas vispārēju tiesību principu, kas ilgtspējīgu attīstību padara par Latvijas Republikas politikas mērķi un paredz noteiktus pienākumus gan Latvijas Republikai, gan arī atsevišķām personām (un pašreizējai sabiedrībai kopumā).

STIPRĀ PUSE – SOCIĀLI ATBILDĪGA VALSTS

- ❑ Latvijas Republikas Satversmē ir noteikts valsts pienākums sekmēt un aizsargāt labklājību plašā nozīmē – garīgo, sociālo, kultūras un materiālo labklājību.
- ❑ Sociāli atbildīgas valsts princips ir nostiprināts Satversmē un ietver četrus elementus: 1) valsts pienākumu nodrošināt cilvēka cienīgas eksistences minimālos priekšnoteikumus; 2) valsts pienākumu nodrošināt aizsardzību sociāla riska gadījumā; 3) valsts pienākumu rūpēties par sociālo taisnīgumu un 4) cilvēka saistību ar sabiedrību, kas ietver arī cilvēka pienākumus pret citiem cilvēkiem.

SOCIĀLĀS ATSTUMTĪBAS UN NABADZĪBAS PADZIĻINĀTA ANALĪZE

Mājsaimniecību īpatsvars, kas var atļauties segt izmaksas noteiktās jomās

SOCIĀLĀS ATSTUMTĪBAS UN NABADZĪBAS PADZIĻINĀTA ANALĪZE

Lietu skaits, ko mājsaimniecība var atļauties	Grupai piederīgo skaits	Vidējie ienākumi uz 1 mājsaimniecības locekli grupā, eiro
0	32	193
1	72	182
2	100	211
3	146	263
4	155	279
5	169	318
6	154	360
7	217	373
8	369	415
	Kopā resp.	1414
		Vid.
		329

Vidējie ienākumi dažādos deprivācijas līmeņos

STRĀDĀJOŠO NABADZĪBA

- ❑ Strādājošo nabadzības riska indekss Latvijā ir pat zemāks nekā vidēji ES. 2016. gadā strādājošo nabadzības riska indekss Latvijā bija 8,3%, savukārt ES-28 – 9,6% (Eurostat, 2016)
- ❑ BET - pat vidējās algas saņēmējs Latvijā sastopas ar lielākām grūtībām, nekā zemas algas saņēmējs Lielbritānijā vai Vācijā!
- ❑ Ja strādājošo materiālās nenodrošinātības rādītāju aprēķinā ņem vērā arī izdevumus par veselības aprūpi, strādājošo nabadzības rādītāji Latvijā gandrīz dubultojas

MĀJOKĻA NEDROŠĪBA

- ❑ Kopumā mājokļa kvalitātes rādītāji Latvijā uzlabojas
- ❑ Tomēr pastāv būtiskas atšķirības starp pilsētām un laukiem:
2016. gadā pilsētās ar ērtībām ir nodrošināti vairāk nekā 95% mājokļu, savukārt laukos aukstā ūdens nebija katrā piektajā (22,4%) mājoklī; kanalizācijas ar ūdens novadu nebija katrā ceturtajā (26,4%), bet karstā ūdens – katrā trešajā mājoklī (35,4%).
- ❑ Nakts patversmju klientu skaita dinamika neuzrāda bezpajumtniecības gadījumu skaita samazināšanos

NABADZĪBAS PERSONISKĀ PIEREDZE

- ❑ Nabadzība un sociālā atstumtība ir sociālas problēmas ar kompleksiem cēloņiem, ko veido sociāli politisks sistēmas konteksts un personiskas «izvēles» dzīves laikā
- ❑ Strukturālo un individuālo faktoru kombinācija dažādās nabadzībai vai sociālai atstumtībai pakļautās sociālās grupās ir visai atšķirīga
- ❑ Nabadzība nozīmē ne tikai nepietiekošus ienākumus, bet arī pazeminātu rīcībspēju, zemu kultūras un sociālo kapitālu

SOCIĀLĀS INOVĀCIJAS

- ❑ Latvijā lielākoties uzmanība pievērsta tehnoloģiskām inovācijām. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā «Latvija 2030» sociālās inovācijas ir uzlūkotas kā sociālās saliedētības veicināšanas instruments un sabiedrības labumu veidojošs elements. Bet vidēja termiņa plānošanā sociālās inovācijas netiek uzlūkotas kā valsts atbalstāms resurss sabiedriskā labuma veidošanai.
- ❑ Sociālās uzņēmējdarbības likums ir liels solis uz priekšu

SOCIĀLĀS INOVĀCIJAS VESELĪBAS UZVEDĪBAS VEIDOŠANĀ

- ❑ Rīcībpolitikās jāpievērš uzmanība gan pozitīvu ar veselību saistītu paradumu veicināšanai, gan pārdomātiem ierobežojumiem.
- ❑ Ņemot vērā augstos rādītājus saslimstībai ar vēzi (onkoloģiskās slimības ir otrs biežākais mirstības cēlonis Latvijā), pētījumā tika izstrādāti priekšlikumi par piemērotākajām pavirzīšanas metodēm ar vēža skrīningu saistītu veselības pārbažu apmeklējuma uzlabošanai.

SOCIĀLĀS INOVĀCIJAS DIGITĀLĀS PRATĪBAS MEDIĀCIJĀ

- ❑ Bērni un jaunieši ir aktīvi tehnoloģiju un interneta lietošanā, tomēr viņu prasmes novērtēt informācijas resursu kvalitāti nereti nav augstas, kā arī bieži vien bērni neapzinās riskus un sekas viņu darbībai interneta vietnēs.
- ❑ Kopumā būtiskās izmaiņas tehnoloģiju lietojumā ir radījušas nepieciešamību pēc pilnīgi jaunām pieejām bibliotekāru darbā ar bērniem un jauniešiem.
- ❑ Pētījuma tēma ir veiksmīgi attīstīta gan tālākā starptautiskā sadarbībā ar UNESCO, gan sadarbībā ar Kultūras ministriju.